

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการผลิตรกล้วยหอมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร
ในพื้นที่อำเภอนองเสือ จังหวัดปทุมธานี

Factor Affecting Adoption of Good Agricultural Practices on Gros Michel Banana Production by Farmers
in Nong Suea District, Pathum Thani Province

ปรียานุช ศรีษะภูมิ (Preeyanut Srisapoom)¹ เบนจามาศ อยู่ประเสริฐ (Benchamas Yooprasert)²

สินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม (Sineenuch Khrutmuang sanserm)³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจ 2) สภาพการผลิตกล้วยหอม 3) ความรู้เกี่ยวกับการผลิตรกล้วยหอมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี 4) การยอมรับการผลิตรกล้วยหอมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี 5) ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการผลิตรกล้วยหอมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และ 6) ปัญหาและข้อเสนอแนะ ประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรผู้ผลิตรกล้วยหอมในพื้นที่อำเภอนองเสือ จังหวัดปทุมธานี จำนวน 561 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.07 ได้กลุ่มตัวอย่าง 150 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบคัดเลือกเข้าทั้งหมด ผลการวิจัย พบว่า 1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ และมีรายได้เฉลี่ย 46,873.33 บาท 2) สภาพการผลิตกล้วยหอม พบว่าเกษตรกรนิยมปลูกกล้วยหอมแบบยกร่อง 3) เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการผลิตรกล้วยหอมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีอยู่ในระดับมาก 4) ระดับการยอมรับ โดยภาพรวมเกษตรกรมีการยอมรับในระดับมากที่สุด 5) ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการผลิตรกล้วยหอมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่า อายุ และรายได้ มีความสัมพันธ์ในเชิงลบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในขณะที่ปริมาณผลผลิต และปัญหาในการผลิตรกล้วยหอม มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 0.01 กับการยอมรับการผลิตรกล้วยหอมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร 6) ปัญหาของเกษตรกรในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนข้อเสนอแนะ เกษตรกรต้องการให้หน่วยงานของรัฐบาลจัดหาและประสานงานด้านปัจจัยการผลิตที่มีราคาถูก

คำสำคัญ การยอมรับ การผลิตรกล้วยหอม การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2659001602@stou.ac.th

² รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช Benchamas.Yoo@stou.ac.th

³ รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช sineenuch.san@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study 1) basic personal, social, and economic conditions of farmers 2) Gros Michel banana production conditions 3) knowledge regarding Gros Michel banana production according to Good Agricultural Practices 4) the adoption of Gros Michel banana production according to Good Agricultural Practices 5) factors affecting the adoption of Gros Michel banana production according to Good Agricultural Practices and 6) problems and suggestions regarding the extension on Gros Michel banana production according to Good Agricultural Practices in the area of Nong Suea district, Pathum Thani province. The population of this study was 561 Gros Michel banana production farmers in the area of Nong Suea district, Pathum Thani province. The sample size of 150 people was determined by using Taro Yamane formula with the error value of 0.07. Data were collected by using questionnaires and were analyzed by using statistics such as frequency distribution, percentage, minimum value, maximum value, mean, standard deviation. Hypotheses have been tested using the Enter Multiple Regression Analysis. The results of the research found that 1) Most of the farmers were male, most of them were members of collaborative farming, and earned the average income of 46,873.33 Baht. 2) The farmers favored Gros Michel banana production in the form of ridge tillage. 3) Farmers had knowledge about Gros Michel banana production according to Good Agricultural Practices at the high level. 4) The level of adoption, overall, farmers were adopted at the highest level. 5) According to the factors impacting the adoption of Gros Michel banana production according to Good Agricultural Practices, it showed that age and income were negatively at statistically significant level of 0.01 while the productivity and problems in banana production were positively related with the adoption of Gros Michel banana production according to Good Agricultural Practices of farmers at statistically significant level of 0.05 and 0.01 6) For problems of farmers, they overall were at the moderate level. Regarding the suggestions, farmers needed the government to provide the cooperation on cheap factors of production.

Keywords: Adoption, Gros Michel banana production, Good agricultural practices

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14 The 14th STOU National Research Conference

บทนำ

กล้วยหอม เป็นพืชเศรษฐกิจชนิดหนึ่งที่ปลูกง่าย จัดอยู่ในกลุ่มผลไม้เพื่อสุขภาพ ปัจจุบันความต้องการบริโภคกล้วยของไทยในต่างประเทศมีมากขึ้น เพราะกล้วยไทยมีรสชาติดี ลักษณะผิวและสีผลสวยงาม ผลมีขนาดพอเหมาะ รับประทานได้ครั้งละหลายผล ทำให้การส่งออกกล้วยไปจำหน่ายยังต่างประเทศเพิ่มขึ้นทุกปี ตลาดที่สำคัญ คือ จีน ฮองกง และไต้หวัน โดยเฉพาะจีนมีความต้องการบริโภคปีละไม่ต่ำกว่า 20,000 ตัน นอกจากนี้ยังมีการขยายตลาดไปยังเกาหลี ญี่ปุ่น และยุโรป (อรพิมพ์ สุริยา และคณะ, 2560) กล้วยหอมจึงนับเป็นพืชที่สร้างรายได้ให้กับเกษตรกร และจัดเป็นพืชเศรษฐกิจอีกชนิดหนึ่ง

ปัจจุบันการนำเข้าสินค้าทางการเกษตรของโลก ได้ให้ความสำคัญทางด้านคุณภาพและความปลอดภัยมาเป็นอุปสรรคและการกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศ เพื่อใช้เป็นข้อกำหนดในการนำเข้าสินค้าเกษตรและอาหารจากประเทศผู้ส่งออก โดยกำหนดให้สินค้าเกษตรและอาหารต้องได้มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP) คือ การทำการเกษตรให้ผลผลิตมีคุณภาพดีและปลอดภัยตามมาตรฐานที่กำหนด โดยขบวนการผลิตจะต้องปลอดภัยต่อเกษตรกรและผู้บริโภค ปราศจากการปนเปื้อนของสารเคมี ไม่ทำให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม ครอบคลุมตั้งแต่ปัจจัยการผลิต การเก็บเกี่ยว การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว การบรรจุหีบห่อ และการขนส่งผลผลิต (สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ, 2564) การที่เกษตรกรจะผลิตกล้วยหอมให้ได้มาตรฐานมีคุณภาพดีและสามารถส่งไปจำหน่ายยังประเทศต่างๆ ได้จำเป็นต้องยอมรับปฏิบัติในข้อกำหนดทุกข้อตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

“อำเภอหนองเสือ” จังหวัดปทุมธานี เป็นอีกหนึ่งทำเลทองของการปลูกกล้วยหอมเพื่อการส่งออกรายใหญ่ของไทย กล้วยหอมที่ปลูกในพื้นที่แห่งนี้ได้รับการยกย่องว่ามีคุณภาพดี รสชาติอร่อย ถูกใจผู้บริโภค ส่งผลให้ “กล้วยหอมปทุม” ได้ขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) จากการศึกษาพบว่าสถานการณ์การผลิตกล้วยหอมของเกษตรกรในอำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี ประสบปัญหาการผลิตกล้วยหอมให้มีคุณภาพตามมาตรฐานตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เนื่องจากเกษตรกรประสบปัญหาการระบาดของโรค และแมลงศัตรูพืช ทำให้ต้องใช้สารเคมีเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้ผลผลิตปนเปื้อนสารเคมี ผลผลิตไม่ได้ขนาดและคุณภาพตามมาตรฐานที่คู่ค้าหรือต่างประเทศกำหนด ทำให้ไม่สามารถจำหน่ายผลผลิตไปยังต่างประเทศได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกษตรกรยังขาดการยอมรับการปฏิบัติตามข้อกำหนดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในกล้วยหอม ซึ่งมีหลายสาเหตุที่ทำให้เกษตรกรยังไม่ยอมรับการปลูกกล้วยหอมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและยังคงทำการปลูกกล้วยหอมด้วยวิธีเดิม โดยอาจเกิดจากปัจจัยหลายๆ อย่าง เช่น สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยเหล่านี้ ประกอบด้วย อายุ สถานภาพ ฐานะทางเศรษฐกิจ รวมไปถึงรายได้ ความรู้ความสามารถ ระดับการศึกษา และสภาพทางเศรษฐกิจ เป็นต้น น้ำทิพย์ กัณทะวงศ์ (2561, น. 30)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว จึงจำเป็นต้องศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการผลิตกล้วยหอมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และปัจจัยด้านต่างๆ ที่มีผลต่อการยอมรับ รวมทั้งปัญหา และข้อเสนอแนะของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการพัฒนาและส่งเสริมการผลิตกล้วยหอม ให้เป็นที่ต้องการของตลาด มีปริมาณผลผลิตและคุณภาพเพียงพอในการส่งออก เพื่อให้เกษตรกรประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพการปลูกกล้วยหอมให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

วัตถุประสงค์

1. สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร
2. สภาพการผลิตกล้วยหอมของเกษตรกร
3. ความรู้เกี่ยวกับการผลิตกล้วยหอมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร
4. การยอมรับการผลิตกล้วยหอมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
5. ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการผลิตกล้วยหอมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
6. ปัญหา และข้อเสนอแนะ ในการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมากำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

- 1) อายุ (ปี)
- 2) ประสบการณ์ในการปลูกกล้วยหอม (ปี)
- 3) จำนวนพื้นที่ปลูกกล้วยหอม (ไร่)
- 4) ต้นทุนการผลิตกล้วยหอม (บาท/ไร่/ปี)
- 5) ปริมาณผลผลิตกล้วยหอม (กิโลกรัม/ไร่/ปี)
- 6) รายได้จากการขายผลผลิตกล้วยหอม (บาท/ไร่/ปี)
- 7) ความรู้เกี่ยวกับการผลิตกล้วยหอมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
- 8) ปัญหาในการผลิตกล้วยหอมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ตัวแปรตาม

การยอมรับการผลิตกล้วยหอมตามการปฏิบัติ
ทางการเกษตรที่ดี

- 1) แหล่งน้ำ
- 2) พื้นที่ปลูก
- 3) การใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร
- 4) การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว
- 5) การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังเก็บเกี่ยว
- 6) การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต
- 7) สุขลักษณะส่วนบุคคล
- 8) การบันทึกข้อมูล

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้ปลูกกล้วยหอมในพื้นที่อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับสำนักงานเกษตรอำเภอหนองเสือ พ.ศ.2565 จำนวน 561 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของทาร์โรว์ ยามาเน่ ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.07 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 150 คน และทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ตามสัดส่วนของประชากรแต่ละตำบล คิดเป็นร้อยละ 26.74 ของจำนวนประชากรทั้งหมด เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยแบ่งออกเป็น 5 ตอน คือ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

(1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจ (2) สภาพการผลิตกล้วยหอม (3) ความรู้เกี่ยวกับการผลิตกล้วยหอมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (4) การยอมรับการผลิตกล้วยหอมตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (5) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร เครื่องมือที่ได้ผ่านการทดสอบค่าความตรง (Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้เท่ากับ 0.995 และทำการทดสอบเพื่อหาค่าความเที่ยง (reliability consistency) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient of alpha หรือ Cronbach) มีค่าระหว่าง 0.739-0.948 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดลำดับ และสถิติวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร

1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 54.25 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส เกษตรกรร้อยละ 38.0 จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีสมาชิกครัวเรือนเฉลี่ย 5.72 คน และมีประสบการณ์ในการปลูกกล้วยหอมเฉลี่ย 11.47 ปี

2) สภาพทางสังคม พบว่า เกษตรกรมากกว่าครึ่งมีสถานภาพทางสังคม โดยเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร ซึ่งสมาชิกกลุ่มที่เกษตรกรเข้าร่วมมากที่สุด คือ กลุ่มแปลงใหญ่ ร้อยละ 34.0 และโดยส่วนใหญ่ ร้อยละ 69.3 เคยเข้าร่วมการฝึกอบรมเกี่ยวกับการผลิตกล้วยหอมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีที่ได้รับการอบรมเรื่องการเก็บตัวอย่างดิน

3) สภาพทางเศรษฐกิจ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพหลัก พบส่วนน้อยที่ประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร โดยเกษตรกร ร้อยละ 22.0 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 16.0 ประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว และ ร้อยละ 0.7 ประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/เจ้าหน้าที่รัฐ โดยมีรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 78,127.66 บาท การถือครองพื้นที่ทางการเกษตรพบว่า เกษตรกรร้อยละ 70.7 มีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเอง ส่วนใหญ่ที่ดินมีประเภทเอกสารสิทธิ์แบบ สปก. เกษตรกรมีพื้นที่สำหรับปลูกกล้วยเฉลี่ยเท่ากับ 19.24 ไร่ ส่วนใหญ่ใช้เงินทุนตนเองในการผลิตกล้วยกล้วยหอมมากถึงร้อยละ 97.3 โดยเกษตรกรมีต้นทุนการผลิตกล้วยหอมเฉลี่ย 29,373.33 บาทต่อไร่ สามารถผลิตกล้วยหอมเฉลี่ยต่อปีได้ 1,458.50 กิโลกรัมต่อไร่ และมีรายได้เฉลี่ย 46,873.33 บาทต่อไร่

2. สภาพทั่วไปการผลิตกล้วยหอมของเกษตรกร

เกษตรกรมากกว่าครึ่งนิยมใช้ต้นพันธุ์แบบหน่อใบแคบ โดยนิยมแยกหน่อจากแปลงเดิมที่ปลูกอยู่มากถึงโดยเกษตรกรร้อยละ 69.3 ร่วมกันการซื้อหน่อพันธุ์จากแปลงปลูกของเกษตรกรรายอื่น ซึ่งมีราคาเฉลี่ย 4.43 บาทต่อต้น เกษตรกรทั้งหมดไม่ใส่ปูนขาวในขั้นตอนเตรียมแปลงปลูก และเกษตรกรร้อยละ 94.7 ปลูกกล้วยหอมแบบมีการกร่องหรือยกแปลง และใช้วิธี รดน้ำแบบปล่อยน้ำตามร่องระหว่างแถวปลูก โดยใช้แหล่งน้ำจากแหล่งน้ำชลประทาน ในด้านการบำรุงพบว่า เกษตรกรนิยมใช้ปุ๋ยเคมี โดยใส่ปุ๋ยหลังการปลูก และบางส่วนมีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และปุ๋ยพืชสด ร่วมด้วย ในส่วนการระบาดของโรคและแมลง พบว่าร้อยละ 83.3 มีการระบาดของโรคตายพราย และ ร้อยละ 80.0 มีการระบาดของ หนอนกอกล้วย เกษตรกรทั้งหมดใช้วิธีการป้องกันกำจัดศัตรูพืชโดยใช้สารเคมี และมีบางส่วนใช้สารชีวภัณฑ์ สารสกัดจากพืช ร่วมด้วย ใน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

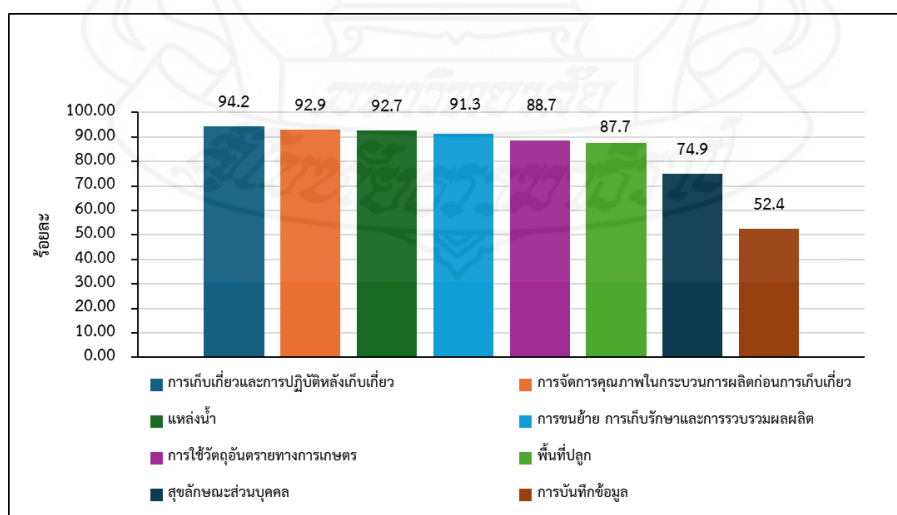
การเก็บเกี่ยวพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่จะเก็บเกี่ยวกล้วยหอมตามความต้องการของลูกค้า และเกษตรกรทั้งหมดขนย้ายกล้วยหอมโดยใช้รถของคนรับซื้อ

3. ความรู้เกี่ยวกับการผลิตกล้วยหอมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

เกษตรกรส่วนใหญ่ในอำเภอหนองเสือมีความรู้เกี่ยวกับการผลิตกล้วยหอมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี อยู่ในระดับมาก โดยประเด็นที่เกษตรกรมีความรู้ คือ ประเด็นคำถามที่ว่า ไม่จำเป็นต้องใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชตามคำแนะนำบนฉลากหรือคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 100.0 มีความรู้ในประเด็นนี้ นอกจากนี้ เกษตรกรร้อยละ 9.3 ไม่มีความรู้ คือตอบผิดมากที่สุด ในประเด็นคำถามที่ว่า สามารถนำน้ำเสียที่ได้จากโรงงาน อุตสาหกรรม ที่ผ่านการบำบัดมาใช้ในการกระบวนการผลิตกล้วยหอม เมื่อพิจารณาระดับความรู้ของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีความรู้ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ทั้งหมดอยู่ที่ 10.97 คะแนน จากคะแนนเต็ม 15 คะแนน โดยเกษตรกรได้รับความรู้ในระดับมากจากแหล่งความรู้ผ่านทางสื่อบุคคล : เจ้าหน้าที่กรมวิชาการเกษตร

4. การยอมรับการผลิตกล้วยหอมตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

เกษตรกรส่วนใหญ่ยอมรับการผลิตกล้วยหอมตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีระดับการยอมรับเฉลี่ย 24.47 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน โดยเกษตรกรร้อยละ 94.2 มีการยอมรับปฏิบัติในประเด็นด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังเก็บเกี่ยว รองลงมา คือ ร้อยละ 92.9 ยอมรับปฏิบัติในประเด็นด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว; ร้อยละ 92.7 ยอมรับปฏิบัติในประเด็นด้านแหล่งน้ำ ร้อยละ 91.3 ยอมรับปฏิบัติในประเด็นด้านการขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต, ร้อยละ 88.7 ยอมรับปฏิบัติในประเด็นด้านการใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร, ร้อยละ 87.7 ยอมรับปฏิบัติในประเด็นด้านพื้นที่ปลูก, ร้อยละ 74.9 ยอมรับปฏิบัติในประเด็นด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล และ ร้อยละ 52.4 ยอมรับปฏิบัติในประเด็นด้านการบันทึกข้อมูลมีการยอมรับการปฏิบัติน้อยที่สุด รายละเอียดดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การยอมรับการผลิตกล้วยหอมตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

5. ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการผลิตรถจักรยานยนต์ตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ว่าตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางใดกับตัวแปรตาม และมีระดับความเกี่ยวข้องมากน้อยเพียงใด และสร้างสมการทำนาย โดยการวิเคราะห์ครั้งนี้ใช้ตัวแปรอิสระที่คัดเลือกมาทั้งหมด 8 ตัวแปร เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการผลิตรถจักรยานยนต์ตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระพบว่า ไม่มีตัวแปรคู่ใดที่มีความสัมพันธ์สูงเกินกว่า 0.80 ดังตารางที่ 1 จึงไม่ก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity จึงใช้ตัวแปรอิสระทั้ง 8 ตัว วิเคราะห์การถดถอยเพื่อหาความสัมพันธ์

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ถดถอยพหุ

n = 150

ตัวแปร	Y	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	X ₈
Y	1.00	-0.300**	-0.155	0.064	-0.059	0.154	-0.034	0.042	0.219**
X ₁		1.00	0.288**	-0.085	-0.019	-0.006	-0.506**	0.130	-0.063
X ₂			1.00	-0.004	-0.040	0.081	-0.059	-0.151	0.201*
X ₃				1.0	-0.030	0.033	0.039	-0.083	0.022
X ₄					1.0	-0.115	0.376**	0.045	0.127
X ₅						1.0	-0.022	-0.101	-0.020
X ₆							1.0	-0.066	0.132
X ₇								1.0	-0.158
X ₈									1.0

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลการยอมรับการผลิตรถจักรยานยนต์ตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีโดยการเข้าสมการคำนวณด้วยวิธี Enter เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระหลายตัวกับตัวแปรตาม 1 ตัว ได้ค่า F = 5.560 Sig. of F เท่ากับ 0.000 หมายความว่า มีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปร มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามในรูปเชิงเส้น เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ของการยอมรับเชิงพหุ (Multiple Coefficient of Determination ; R²) ปรากฏว่ามีค่าอำนาจพยากรณ์ (R²) เท่ากับ 0.240 แสดงว่าตัวแปรอิสระสามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตามได้ร้อยละ 24.0 และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ (SEE) เท่ากับ 2.122 เมื่อพิจารณาผลจากการวิเคราะห์จากตัวแปรอิสระทั้งหมด 8 ตัว ปรากฏว่ามีตัวแปรอิสระ 4 ตัว ที่ไม่มีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีตัวแปรอิสระ 1 ตัว ที่มีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีผลต่อตัวแปรตามในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ปริมาณผลผลิตกล้วยหอม (X₅) นั่นคือ เมื่อปริมาณผลผลิตกล้วยหอมเพิ่มขึ้น การยอมรับการผลิตรถจักรยานยนต์ตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรจะเพิ่มขึ้น และมีตัวแปรอิสระ 3 ตัว ที่มีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยตัวแปร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

อิสระ 2 ตัว มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามในเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ อายุ (X_1) และ รายได้จากการขายผลผลิตกล้วยหอม (X_6) นั่นคือ เมื่อตัวแปรเหล่านี้ลดลง การยอมรับการผลิตกล้วยหอมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรจะมากขึ้น และมีตัวแปรอิสระ 1 ตัว มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ปัญหาในการผลิตกล้วยหอมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (X_8) นั่นคือ ปัญหาในการผลิตกล้วยหอมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเพิ่มขึ้น การยอมรับการผลิตกล้วยหอมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรมากขึ้นตามไปด้วย ดังตารางที่ 2 ซึ่งเขียนเป็นสมการถดถอยพหุได้ดังนี้

$$Y = 30.004 + (-0.128) X_1 + 0.001 X_5 + 0.000 X_6 + 1.546 X_8$$

แสดงว่า การยอมรับการผลิตกล้วยหอมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี = $30.004 + (-0.128)$ (อายุ) + 0.001 (ปริมาณผลผลิตกล้วยหอม) + 0.000 (รายได้จากการขายผลผลิตกล้วยหอม) + 1.546 (ปัญหาในการผลิตกล้วยหอมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี)

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุการยอมรับการผลิตกล้วยหอมตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (b)	t	Sig.
ค่าคงที่	30.004	8.465	0.000**
X1 = อายุ (ปี)	-0.128	-4.307	0.000**
X2 = ประสบการณ์ในการปลูกกล้วยหอม (ปี)	-0.066	-1.293	0.198
X3 = จำนวนพื้นที่ปลูกกล้วยหอม (ไร่)	0.007	0.685	0.494
X4 = ต้นทุนในการผลิตกล้วยหอม (บาท/ไร่/ปี)	8.940E-6	0.155	0.877
X5 = ปริมาณผลผลิตกล้วยหอม (กิโลกรัม/ไร่/ปี)	0.001	2.310	0.022*
X6 = รายได้จากการขายผลผลิตกล้วยหอม (บาท/ไร่/ปี)	0.000	-2.890	0.004**
X7 = ความรู้เกี่ยวกับการผลิตกล้วยหอมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (คะแนนเฉลี่ย)	0.255	1.625	0.106
X8 = ปัญหาในการผลิตกล้วยหอมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (คะแนนเฉลี่ย)	1.546	3.546	0.001**
R ² = 0.240 R ² _{adj} = 0.197 SEE = 2.122 F = 5.560 Sig. of F = 0.000			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

6. ปัญหา และข้อเสนอแนะ ในการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

1) ปัญหาในการผลิตกล้วยหอมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่า เกษตรกรมีปัญหาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.78) โดยเกษตรกรมีปัญหาด้านการสนับสนุนในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.13) ได้แก่ ปัญหาในประเด็นขาดการสนับสนุนด้านองค์ความรู้ และการขาดแหล่งเงินทุน และมีปัญหาด้านวิธีการส่งเสริมในระดับปานกลาง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14 The 14th STOU National Research Conference

(ค่าเฉลี่ย 3.03) ได้แก่ ปัญหาวิธีการส่งเสริมแบบออนไลน์ คือ ขาดการเข้าถึงสื่อออนไลน์ และ ปัญหาวิธีการส่งเสริมแบบมวลชน คือ ขาดการรับรู้ผ่านทางวารสาร นิตยสาร โปสเตอร์ และแผ่นพับ และขาดการรับรู้ผ่านทางวิทยุกระจายเสียง

2) ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตกล้วยหอมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.21) โดยมีข้อเสนอแนะด้านความรู้ คือ เกษตรกรต้องการการถ่ายทอดความรู้ด้านการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้วยวิธีการที่เข้าใจง่าย และสร้างเกษตรกรผู้นำด้านการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในแต่ละตำบลหรือหมู่บ้านในระดับมากที่สุด ในด้านข้อเสนอแนะด้านวิธีการส่งเสริม คือ เกษตรกรต้องการความรู้เกี่ยวกับวิธีการเข้าถึงสื่อออนไลน์ประเภทต่างๆ และการจัดการประชุมฝึกอบรมให้กับเกษตรกรในระดับมากที่สุด ในด้านข้อเสนอแนะด้านวิธีการสนับสนุน คือ เกษตรกรต้องการให้รัฐจัดหา/ประสานงาน ด้านปัจจัยการผลิตราคาถูก และการสนับสนุนปัจจัยที่จำเป็นให้แก่เกษตรกรในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร

1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 54.25 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 38.0 จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา และมีประสบการณ์ในการปลูกกล้วยหอมเฉลี่ย 11.47 ปี สอดคล้องกับ ณัฐวุฒิ จันทอง และคณะ (2566, น.2259) พบว่า เกษตรกรในเขตภาคกลางตอนบนเป็นเพศชาย เกษตรกรส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส ประมาณหนึ่งในสามจบการศึกษาระดับประถมศึกษาภาคบังคับ เนื่องจากมีความเชื่อว่าผู้ชายมีความแข็งแรงและสามารถทำงานหนักได้มากกว่า นอกจากนี้ ผู้ชายมักได้รับการสนับสนุนให้ทำงานด้านเกษตรกรรมมากกว่าผู้หญิง และอาชีพเกษตรกรรมมักไม่ต้องการระดับการศึกษาสูง การฝึกอบรมทักษะในการทำงานเกษตรกรรมสามารถเรียนรู้จากประสบการณ์การทำงานจริงได้มากกว่าการศึกษาย่างเป็นทางการ

2) สภาพทางสังคม ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรร้อยละ 34.0 เป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร โดยเป็นมีการเป็นสมาชิกมากที่สุดคือกลุ่มกลุ่มแปลงใหญ่ เป็นไปในทางเดียวกันกับงานวิจัยของ อภิวัฒน์ จัตุรัส (2563, น.57) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ อาจเนื่องมาจากแปลงใหญ่ที่มีการจัดการที่ดีและการสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้องมักจะประสบความสำเร็จในการเพิ่มผลผลิตและรายได้ จึงทำให้เกษตรกรเป็นสมาชิกในกลุ่มนี้ค่อนข้างมาก นอกจากนั้นเกษตรกรส่วนใหญ่ยังเคยเข้าร่วมการอบรมเกี่ยวกับการผลิตกล้วยหอมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี อาจเป็นผลสืบเนื่องมาจากเกษตรกรเข้าร่วมโครงการแปลงใหญ่จึงช่วยให้เกษตรกรเข้าถึงทรัพยากรและการฝึกอบรม

3) สภาพทางเศรษฐกิจ ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรร้อยละ 70.7 ถือครองพื้นที่ทางการเกษตรแบบของตนเอง และที่ดินของเกษตรกรส่วนใหญ่มีประเภทเอกสารสิทธิ์แบบ สปก. สอดคล้องกับ พัชรภรณ์ เพ็ชรทอง (2552, น.51) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 100.0 ถือกรรมสิทธิ์ในพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดเป็นของตนเอง จะเห็นได้ว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่เป็นเอกสารสิทธิ์ของตนเองเนื่องจากความสำคัญของการมีที่ดินเป็นของตนเองในฐานะทรัพยากรหลักในการดำรงชีวิตและการทำการเกษตร ที่ดินที่มีเอกสารสิทธิ์ถูกต้องทำให้เกษตรกรมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ที่ดีกว่า และยังสามารถใช้ที่ดินเป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันในการขอสินเชื่อจากสถาบันการเงินเพื่อนำไปพัฒนาหรือขยายกิจการได้ และที่ดิน สปก. ไม่ได้เป็นปัญหาในการขอรับรอง GAP

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

ในด้านต้นทุนการผลิตกล้วยหอม จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีต้นทุนผลิตกล้วยหอมเฉลี่ย 29,373.33 บาท ต่อไร่ แตกต่างกับงานวิจัยของ อรพิมพ์ สุริยา และคณะ (2560, น.208) พบว่า ต้นทุนการผลิต กล้วยหอมของเกษตรกรในปี พ.ศ. 2560 เฉลี่ย 19,349.53 บาทต่อไร่ ซึ่งอาจเกิดจากหลายปัจจัย เช่น ราคาปุ๋ยและสารเคมีการเกษตรมีราคาสูงขึ้น ค่าจ้างแรงงานสำหรับการดูแลรักษาและเก็บเกี่ยวกล้วยหอมอาจเพิ่มขึ้น การเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศอาจทำให้การผลิตกล้วยหอมยากขึ้น ส่งผลให้เกษตรกรต้องใช้ทรัพยากรมากขึ้น เช่น การให้น้ำหรือการป้องกันโรคพืช เมื่อปัจจัยเหล่านี้รวมกัน จึงทำให้ต้นทุนการผลิตกล้วยหอมเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา

2. สภาพทั่วไปการผลิตกล้วยหอมของเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะแปลงปลูกกล้วยหอมของเกษตรกรมีการยกร่องหรือยกแปลง สอดคล้องกับ คณิศร ผลิผล (2564, น. 20) พบว่า พื้นที่ปลูกกล้วยหอมของอำเภอหนองเสือส่วนใหญ่จะเป็นการปลูกแบบยกร่องมีคูน้ำล้อมรอบและครอบคลุมพื้นที่ขนาดใหญ่ เนื่องจากแต่เดิมพื้นที่นี้เคยเป็นแหล่งปลูกส้มเขียวหวานมาก่อนจึงมีการปรับพื้นที่แบบยกร่องสูง และมีคูน้ำล้อมรอบแปลงปลูก การเตรียมพื้นที่ปลูกแบบนี้ช่วยลดความเสี่ยงการระบายน้ำได้ดีขึ้น ลดการสะสมของน้ำและความชื้นส่วนเกินที่อาจก่อให้เกิดโรค ลดความเสี่ยงจากการเน่าของรากหรือโคนต้นจากเชื้อรา ลดการสะสมของแมลงศัตรูพืชที่ชอบสภาพแวดล้อมชื้น เป็นการลดการใช้สารเคมีที่อาจเป็นอันตรายต่อผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นไปตามข้อกำหนดเรื่องการจัดการน้ำในมาตรฐาน GAP และพบว่าการปลูกแบบรองปลูกช่วยให้เกษตรกรสามารถดูแลกล้วยได้ง่ายขึ้น รวมถึงสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้สะดวก ช่วยป้องกันการเกิดความเสียหายระหว่างการเก็บเกี่ยว ทำให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน GAP

3. ความรู้เกี่ยวกับการผลิตกล้วยหอมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรสามารถตอบคำถามเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากเกษตรกรส่วนใหญ่เคยได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี สอดคล้องกับ อภิวัฒน์ จตุรัส (2563) พบว่าเกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีโดยรวมในระดับมากที่สุด ในส่วนของแหล่งความรู้ พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่กรมวิชาการเกษตร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และ ผู้นำกลุ่มเกษตรกร ซึ่งความรู้ที่ได้รับจากแหล่งข้อมูลเหล่านี้มักมีความน่าเชื่อถือ เนื่องจากเป็นข้อมูลที่มาจากผู้เชี่ยวชาญ นอกจากนี้การได้รับความรู้จากแหล่งที่มีหน้าที่โดยตรงยังช่วยให้เกษตรกรได้รับข้อมูลที่ทันสมัยและเป็นปัจจุบัน ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงการทำเกษตรของตนเองให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ลดความเสี่ยงจากการทำเกษตรแบบเดิม ๆ และเพิ่มผลผลิตหรือรายได้จากการทำเกษตรได้มากขึ้น เช่น การจัดการดิน น้ำ ปุ๋ย โรคและแมลง การจัดการสภาพแวดล้อมในการปลูก การใช้สารเคมีหรือปุ๋ยต่าง ๆ อย่างถูกวิธี ดังนั้นการได้รับความรู้และคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่จะช่วยให้เกษตรกรปฏิบัติตามมาตรฐาน GAP ได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน เป็นประโยชน์ต่อคุณภาพผลผลิต ความปลอดภัยของผู้บริโภค และความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม

4. การยอมรับการผลิตกล้วยหอมตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีการยอมรับการผลิตกล้วยหอมตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเกษตรกรร้อยละ 94.2 มีการยอมรับไปปฏิบัติมากที่สุด ในประเด็นการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังเก็บเกี่ยว และร้อยละ 52.4 มีการยอมรับในประเด็นด้านการบันทึกข้อมูลน้อยที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ กังสดาล กนกหงส์ และคณะ (2561, น. 80) พบว่าเกษตรกรมีการยอมรับวิธีการปลูกพืช GAP อยู่ในระดับมาก และยอมรับไปปฏิบัติมากที่สุดในด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว และประเด็นที่เกษตรกรบางส่วนมีการยอมรับไปปฏิบัติน้อย คือ ด้านการบันทึกข้อมูลและการตามสอบ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14 The 14th STOU National Research Conference

5. ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการผลิตกล้วยหอมตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ผลการวิจัยพบว่า อายุ ปริมาณผลผลิตกล้วยหอม รายได้จากการขายผลผลิตกล้วยหอม และปัญหาในการผลิตกล้วยหอมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมีต่อการยอมรับการผลิตกล้วยหอมตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร กล่าวคือ

อายุ พบว่าเกษตรกรที่มีอายุน้อยลงจะมีการยอมรับการผลิตกล้วยหอมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ วนิดา สุจริตธรรการ และจิตติภา ธนปัญญาธิวงศ์ (2552, น. 39) พบว่าอายุมีความสัมพันธ์ทางลบต่อการยอมรับการผลิตและใช้ปุ๋ยอินทรีย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และมีค่าประมาณการสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.11 แสดงว่า ถ้าเกษตรกรมีอายุ เพิ่มขึ้น 1 ปี จะทำให้คะแนนการยอมรับการผลิตและใช้ปุ๋ยอินทรีย์ลดลง 0.11 คะแนน อภิปรายได้ว่า เกษตรกรที่มีอายุมากมักมีความเคยชินกับวิธีการปลูกพืชและดูแลแปลงแบบดั้งเดิม การปรับตัวให้เข้ากับแนวทางการผลิตแบบ GAP อาจทำได้ยาก เนื่องจากต้องเปลี่ยนวิธีการหรือกระบวนการที่ทำมาอย่างยาวนาน การรับรู้ข้อมูลและการเรียนรู้ช้า เนื่องจากคนที่มีอายุมากอาจไม่ค่อยเปิดรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ หรือข้อมูลจากแหล่งออนไลน์ ทำให้ขาดข้อมูลเกี่ยวกับประโยชน์และวิธีการผลิตตามมาตรฐาน GAP ความกังวลเรื่องต้นทุนและผลตอบแทน เนื่องจากเกษตรกรอายุมากอาจกังวลเรื่องต้นทุนและผลตอบแทน ทำให้ยอมรับการเปลี่ยนแปลงได้น้อยลง

รายได้จากการขายผลผลิตกล้วยหอม พบว่ารายได้จากการขายผลผลิตกล้วยหอมมีน้อยลง ทำให้การยอมรับการผลิตกล้วยหอมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรจะมากขึ้น เหตุผลที่เกษตรกรยอมรับ GAP มากขึ้นในสถานการณ์ที่รายได้ลดลง อาจเป็นเพราะต้องการปรับปรุงผลผลิตและคุณภาพสินค้าให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดที่มีมาตรฐานสูงขึ้น การปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตให้เป็นไปตาม GAP สามารถช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันในตลาดได้ เนื่องจาก GAP เน้นการปรับปรุงคุณภาพและความปลอดภัยของสินค้า ซึ่งอาจช่วยให้เกษตรกรสามารถขายผลผลิตในราคาที่สูงขึ้นหรือลดความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการตลาด จากงานวิจัยของ ณัฐวุฒิ จันทอง และคณะ (2566, น. 158) พบว่ารายได้จากการปลูกกล้วยหอมมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญเชิงสถิติในการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตกล้วยหอมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม (GAP) เนื่องจากกล้วยหอม (GAP) เป็นผลไม้ที่ตลาดต้องการเป็นจำนวนมากทำให้เกษตรกรผู้เพาะปลูกกล้วยหอมส่งออกมีรายได้เพิ่มขึ้นจากเดิมและทำให้เกิดการยอมรับมากขึ้นตามไปด้วย

ปัญหาในการผลิตกล้วยหอมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่าปัญหาในการผลิตกล้วยหอมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเพิ่มขึ้น ทำให้การยอมรับการผลิตกล้วยหอมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรมากขึ้นตามไปด้วย เนื่องจากเกษตรกรอาจจะรู้สึกถึงความจำเป็นในการปรับตัวและหาทางแก้ไขปัญหานั้น ๆ ซึ่งส่งผลให้การยอมรับ GAP เพิ่มขึ้นเป็นผลตามมา เนื่องจากพวกเขาเห็นว่าการปฏิบัติตาม GAP อาจช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และทำให้ผลผลิตมีคุณภาพสูงขึ้น ทำให้สามารถขายในราคาที่ดีกว่าเดิมได้

จากการกล่าวของ Rogers อ้างถึงใน นันทิพย์ กัณหะวงศ์ (2561, น. 30) ที่อธิบายว่าการยอมรับของเกษตรกรจะเร็วหรือช้า มากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับลักษณะของเกษตรกร ได้แก่ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยเหล่านี้ ประกอบด้วย อายุ สถานภาพ ฐานะทางเศรษฐกิจ รวมไปถึงรายได้ ความรู้ความสามารถ ระดับการศึกษา และสภาพทางเศรษฐกิจ มีผลต่อการยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่แตกต่างกัน

6. ปัญหา และข้อเสนอแนะ ในการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

1) ปัญหาในการผลิตกล้วยหอมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรขาดการรับรู้ข่าวสารทางการเกษตรผ่านทางวารสาร นิตยสาร โปสเตอร์ และแผ่นพับ มากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเกษตรกรมีอายุเฉลี่ย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14 The 14th STOU National Research Conference

54.25 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาภาคบังคับ ทำให้อาจมีข้อจำกัดในการอ่านหรือความเข้าใจเนื้อหาที่น่าสนใจในสื่อสิ่งพิมพ์ หรือสื่อสิ่งพิมพ์บางรูปแบบอาจไม่ตอบโจทย์ความสนใจหรือความต้องการของเกษตรกร ทำให้ไม่สนใจหรือไม่ติดตามข้อมูลจากสื่อเหล่านี้ ขณะที่ในยุคปัจจุบัน เกษตรกรจำนวนมากหันมาใช้สื่อดิจิทัล เช่น เว็บไซต์ แอปพลิเคชัน และโซเชียลมีเดีย เพื่อเข้าถึงข้อมูล เนื่องจากความสะดวกและความรวดเร็วในการได้รับข้อมูล จึงทำให้การใช้สื่อสิ่งพิมพ์ลดลง

2) ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรต้องการความรู้ด้านการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้วยวิธีการที่เข้าใจง่าย วิธีการเข้าถึงสื่อออนไลน์ประเภทต่างๆ และ การจัดการประชุมฝึกอบรมให้กับเกษตรกร ต้องการให้รัฐจัดหา/ประสานงานด้านปัจจัยการผลิตราคาถูก และการได้รับการสนับสนุนปัจจัยที่จำเป็นในการผลิตกล้วยหอมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี สอดคล้องกับการทดลองของ พิมพ์พิชา ประเสริฐศรี (2562, น. 1397) พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการผลิตและการตลาดกล้วยหอมทองเพื่อการส่งออกจากสื่อบุคคล ในระดับมากที่สุด และต้องการจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และ สื่อสิ่งพิมพ์ ด้วยวิธีการสาธิต การบรรยาย การฝึกปฏิบัติ และทัศนศึกษา ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากการศึกษาผลการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการผลิตกล้วยหอมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการศึกษา ระดับการยอมรับการผลิตกล้วยหอมตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่า เกษตรกรมีการยอมรับในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แต่ในส่วนของการบันทึกข้อมูลมีระดับการยอมรับในระดับน้อยที่สุด โดยเฉพาะการเก็บบันทึกข้อมูลการผลิต การเก็บรักษาและการขนย้ายผลผลิต การบันทึกข้อมูลผู้รับซื้อและแหล่งจำหน่ายผลผลิต ยังมีน้อยและขาดการบันทึกอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร ดังนั้นเกษตรกรควรให้ความสำคัญในการจดบันทึกให้มากขึ้น และเจ้าหน้าที่ควรส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ และความสำคัญของการบันทึกข้อมูล สร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรจดบันทึกให้ติดเป็นนิสัย

1.2 จากผลการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการผลิตกล้วยหอมตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่า อายุ และรายได้มีความสัมพันธ์ในเชิงลบ กล่าวคือ เมื่อเกษตรกรอายุมากขึ้น มีผลต่อการยอมรับน้อยลง อาจเพราะเกษตรกรที่มีอายุมากจะมีประสบการณ์มาก ไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดที่อาจดูเหมือนเป็นข้อจำกัดหรือข้อบังคับที่ไม่จำเป็น และพบว่าเมื่อเกษตรกรมีรายได้มากขึ้น มีผลต่อการยอมรับน้อยลง อาจเพราะความสนใจและความสำคัญอาจเปลี่ยนไปเน้นที่ด้านอื่นๆ เช่น การลงทุนในเทคโนโลยีใหม่ๆ ดังนั้นอาจมีการละเลยหรือมองข้ามการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในขณะที่ปริมาณผลผลิต และปัญหาในการผลิตกล้วยหอมมีความสัมพันธ์ในเชิงบวก กล่าวคือ เมื่อปริมาณผลผลิตมากขึ้นและปัญหาในการผลิตกล้วยหอมมากขึ้นมีผลต่อการยอมรับมากขึ้น อาจเพราะเกษตรกรต้องการเพิ่มโอกาสทางการตลาด ซึ่งการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีจะช่วยให้ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพและความปลอดภัยตรงตามความต้องการของตลาด การขาดข้อมูลข่าวสารอาจทำให้เกษตรกรรู้สึกไม่แน่นอนเกี่ยวกับวิธีการผลิตที่ดีที่สุด การปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จึงเป็นทางเลือกที่เกษตรกรสามารถใช้เพื่อจัดการกับปัญหาการขาดการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรเพื่อให้การผลิตมีคุณภาพและประสิทธิภาพสูงขึ้น ดังนั้นจึงมีข้อเสนอแนะว่าให้เจ้าหน้าที่จัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ในพื้นที่ ได้แก่ จัดสัมมนาหรือการฝึกอบรมในพื้นที่ โดยใช้วิธีการสอนแบบมีปฏิสัมพันธ์ เพื่อให้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14 The 14th STOU National Research Conference

เกษตรกรมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ จัดกิจกรรมที่ให้เกษตรกรไปเยี่ยมชมแปลงตัวอย่างหรือสถานที่ที่มีการทำเกษตรตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เพื่อเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง

1.3 จากผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรขาดการสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้ได้มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และขาดแหล่งเงินทุน ทำให้เกษตรกรอาจไม่มีเงินทุนเพียงพอในการลงทุนในปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพ ซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญสามารถส่งผลกระทบต่อผลผลิตและคุณภาพของสินค้าเกษตรได้ ดังนั้น หน่วยงานหรือองค์กรที่รับผิดชอบควรมีการกำหนดนโยบายเพื่อให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงปัจจัยการผลิตที่ได้มาตรฐาน เช่น จัดหาหรือประสานงานด้านปัจจัยการผลิตราคาถูก หรือ สนับสนุนปัจจัยที่จำเป็นให้แก่เกษตรกร เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการผลิตกล้วยหอมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในเขตพื้นที่อื่นๆ เพื่อศึกษาข้อมูลปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการยอมรับการผลิตกล้วยหอมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมาเปรียบเทียบผลตลอดจนปัญหา และข้อเสนอแนะ เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงประเด็นกันมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษาความต้องการของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการผลิตกล้วยหอมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเพื่อเป็นแนวทางและสร้างแรงจูงใจในการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

เอกสารอ้างอิง

- กังสตาล กนกหงษ์, นฤเบศร์ รัตนวัน, และปภพ จีรัตน์. (2562). การยอมรับวิธีการปลูกพืชภายใต้มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม (GAP) ของเกษตรกร ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงม่อนเงาะ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร*, 36(1), 75-84.
- คณิศร ผลิผล. (2564). การผลิตกล้วยหอมทองเพื่อให้ได้ตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอนองเสือ จังหวัดปทุมธานี. [วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ณัฐวุฒิ จันทอง และพหล ศักดิ์คะหัตน์. (2566). การยอมรับการผลิตข้าวโพดตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ของเกษตรกรในจังหวัดอ่างทอง. *วารสารวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร*, 35(3), 53-62.
- ณัฐวุฒิ จันทอง, อัมมิกา เสี่ยงมใจ, และพหล ศักดิ์คะหัตน์. (2566). การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตกล้วยหอมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม (GAP) ของเกษตรกรในเขตภาคกลางตอนบน. *วารสารวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร*, 40(1), 150-160.
- น้ำทิพย์ กัณทะวงศ์. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการปลูกพืชผักในโรงเรียนของโครงการขยายผลโครงการหลวง ในอำเภอลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร. [วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พัชรภรณ์ เพ็ชรทอง. (2552). การยอมรับการปฏิบัติตามระบบการจัดการคุณภาพเกษตรที่ดีที่เหมาะสมสำหรับเงาะของเกษตรกรอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี. [วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- พิมพ์พิชชา ประเสริฐศรี, สุนันท์ สีสังข์ และพลสรายุ สุราษฎร์มย์. (2562). การส่งเสริมการผลิตและการตลาดกล้วยหอมทองเพื่อการส่งออกของเกษตรกรในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี. ใน *รายงานสืบเนื่องจากการประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9* (น. 1391-1398). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

- ภาวิณี นันตะสิงห์. (2562). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับเทคโนโลยีการตัดแต่งข้อผลลำไยของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไย
ในอำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน. [วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วนิดา สุจริตธรรการ และจิตตภา ธนปัญญารัษฎ. (2552). ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการผลิตและใช้ปุ๋ยอินทรีย์ของเกษตรกร
ในอำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสารเทคโนโลยีสุรนารี*, 4(1), 29-44.
- สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. (2564). แนวปฏิบัติในการใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร. <https://e-book.acfs.go.th/backend/uploads/Download/5bbe1686c7cf7132c54845d5a2bba234.pdf>.
- อภิวัฒน์ จัตุรัส. (2563). แนวทางการส่งเสริมการผลิตข้าวหอมมะลิตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร
[วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อรพิมพ์ สุริยา, เฉลิมพล จตุพร, พัฒนาสุข ประเสริฐ, และสุวิสา พัฒนเกียรติ. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการผลิตกล้วยหอมของ
เกษตรกรในอำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี. *วารสารปัญญาวิวัฒน์*, 9(2), 208-218.

